

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN HỒNG THÚY

**ĐẶC ĐIỂM NGÔN NGỮ THƠ NỮ THÁI NGUYÊN QUA
TÁC PHẨM CỦA BA NHÀ THƠ: LƯU THỊ BẠCH LIỄU,
NGUYỄN THÚY QUỲNH, TRẦN THỊ VÂN TRUNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN HỒNG THÚY

**ĐẶC ĐIỂM NGÔN NGỮ THƠ NỮ THÁI NGUYÊN QUA
TÁC PHẨM CỦA BA NHÀ THƠ: LƯU THỊ BẠCH LIỄU,
NGUYỄN THÚY QUỲNH, TRẦN THỊ VÂN TRUNG**

Chuyên ngành: Ngôn ngữ học

Mã số : 60 22 01 02

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS. TS PHẠM HÙNG VIỆT

Thái Nguyên – 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu khảo sát, thống kê, nghiên cứu, kết luận trong luận văn là trung thực và chưa từng công bố ở bất kì công trình nào khác.

Tác giả

Nguyễn Hồng Thúy

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến PGS. TS Phạm Hùng Việt, thầy đã tận tình chỉ bảo, hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Luận văn là kết quả của quá trình học tập. Vì vậy, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đến những người thầy, người cô đã giảng dạy các chuyên đề cao học cho lớp Ngôn ngữ K20 (2012 - 2014) tại trường Đại học sư phạm – Đại học Thái Nguyên.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, bạn bè và những người thân đã luôn ủng hộ và động viên tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Nguyễn Hồng Thúy

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Mục lục	ii
Danh mục các bảng.....	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	3
4. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
5. Phương pháp nghiên cứu	4
5.1. Phương pháp thống kê phân loại.	4
5.2. Phương pháp miêu tả	4
6. Đóng góp của luận văn	5
7. Cấu trúc luận văn	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI.....	6
1.1. Thơ và sự phân biệt thơ với văn xuôi	6
1.1.1. Thơ	6
1.1.2. Phân biệt thơ với văn xuôi	7
1.2. Ngôn ngữ thơ và đặc trưng ngôn ngữ thơ	9
1.3. Giới thiệu về văn học Thái Nguyên và các tác giả nữ.....	17
1.3.1. Giới thiệu về văn học Thái Nguyên.....	17
1.3.2. Giới thiệu ba nhà thơ nữ của Thái Nguyên : Lưu Thị Bạch Liễu, Nguyễn Thúy Quỳnh, Trần Thị Vân Trung	19
Chương 2: ĐẶC ĐIỂM VỀ THỂ THƠ, VẦN, NHỊP VÀ CÁCH TỔ CHỨC BÀI THƠ TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN	22
2.1. Đặc điểm về thể thơ	22
2.1.1. Thể thơ bốn chữ	23
2.1.2. Thể thơ năm chữ.	26
2.1.3. Thể thơ bảy chữ	30
2.1.4. Thể thơ tự do.....	32
2.1.5. Một số hình thức thơ lạ trong thơ nữ Thái Nguyên	36
2.2. Vần và nhịp	39
2.2.1. Vần.....	39
2.2.2. Đặc điểm về nhịp	49
2.3. Đặc điểm về cách tổ chức bài thơ	55

2.3.1. Đặc điểm về tiêu đề	55
2.3.2. Đặc điểm về câu thơ, dòng thơ	56
2.3.3. Đặc điểm về khổ thơ, đoạn thơ	57
2.3.4. Một số kiểu mở đầu và kết thúc.....	59
Chương 3: TỪ NGỮ VÀ CÁC BIỆN PHÁP TU TỪ THƯỜNG GẶP TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN.....	63
3.1. Các lớp từ vựng – ngữ nghĩa tiêu biểu	63
3.1.1. Sử dụng từ láy mang lại hiệu quả nghệ thuật	63
3.1.2. Lớp từ chỉ hình ảnh, màu sắc.....	67
3.2. Một số biện pháp tu từ thường gặp.....	74
3.2.1. Điệp ngữ	74
3.2.2. Biện pháp so sánh	83
KẾT LUẬN	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	94

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Bảng thống kê thể loại	23
Bảng 2.2: Bảng thống kê vần liền, vần cách, vần ôm.....	41
Bảng 2.3: Bảng thống kê vần chính, vần thông, vần ép	46
Bảng 2.4: Bảng các loại nhịp thơ 7 chữ.....	52
Bảng 3.1: Bảng tổng hợp các kiểu từ láy.....	64
Bảng 3.2: Bảng thống kê từ ngữ chỉ màu sắc	72
Bảng 3.3: Bảng thống kê kiểu loại so sánh.....	85

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Thơ là hình thức sáng tác văn học phản ánh cuộc sống, thể hiện tâm trạng, những cảm xúc mạnh mẽ bằng ngôn ngữ hàm súc giàu hình ảnh và nhất là nhịp điệu. Trong kho tàng thơ ca Việt Nam đã có sự đóng góp không nhỏ của các nhà thơ nữ. Trong số đông đảo các nhà thơ nữ hiện đại, các tác giả nữ Thái Nguyên đã có những thành công nhất định, tạo nên giọng điệu và phong cách ngôn ngữ riêng.

Trong các sáng tác của mình, các nữ sĩ Thái Nguyên đã có những bộ cánh mới khoác lên cho thơ ca dân tộc bằng tình cảm, nét kế thừa của một vùng quê – vùng văn hóa trung du miền núi phía Bắc. Vì vậy, việc nghiên cứu diện mạo ngôn ngữ thơ nữ Thái Nguyên có tác dụng góp phần khẳng định nét truyền thống của thơ ca dân tộc nói chung và sự cách tân mới mẻ về phong cách ngôn ngữ thơ nữ trên đất Thái Nguyên nói riêng.

Đọc thơ nữ Thái Nguyên có thể tự hào rằng: Thái Nguyên có không ít những cây bút nữ có tài. Đương nhiên kể về tài năng thơ trong một tỉnh miền núi trung du như Thái Nguyên thì nhiều không có nghĩa là phải hàng chục hay nhiều hơn thế mà chỉ dăm bảy người thậm chí dăm ba người cũng có thể gọi là nhiều - nếu những tài năng ấy có cơ sở để khẳng định chắc chắn. Khoảng con số này, chắc chắn Thái Nguyên đã và đang có. Nói như Ma Trường Nguyên *“thơ nữ Thái Nguyên đều đang vươn tới xu thế của thơ ca hiện đại nhưng vẫn giữ được những gì căn cốt của thơ ca truyền thống”* [42]. Người tiếp cận nhiều nhất với thơ ca đương đại là Lưu Thị Bạch Liễu, tiếp đó là những người mang trong mình cả phong vị truyền thống và hiện đại như: Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Nguyễn Minh Hằng, Ngọc Thị Kẹo, Nguyễn Minh Thắng, Vũ Thị Tú Anh, Dương Thu Hằng.... Tất cả họ đều là những cây bút gặt hái được nhiều thành công. Trong khuôn khổ một đề tài luận văn chúng tôi xác định đối tượng nghiên cứu gồm ba tác giả mà theo chủ quan của chúng tôi là có phong cách độc đáo hơn cả. Đó là ba nhà thơ: Lưu Thị Bạch Liễu, Nguyễn Thúy Quỳnh, Trần Thị Vân Trung. Ba nhà thơ hiện đều đang sinh sống và làm việc tại Thái Nguyên. Các chị đều công tác trong các lĩnh vực liên quan đến văn hóa, giáo dục, gần bó máu thịt với mảnh đất này. Đặc biệt độ tuổi của họ không quá chênh lệch nhau để

được gọi là ba thể hệ nhưng lại có phong cách thơ tương đối độc lập. Nói chung, ở ba nhà thơ nữ này, chúng tôi vừa tìm được cái chung trong nét nữ tính vừa tìm ra cá tính của mỗi người thể hiện trong ngôn ngữ thơ.

2. Lịch sử vấn đề

Việc nghiên cứu và tiếp nhận tác giả, tác phẩm thơ nữ Thái Nguyên hiện đại từ trước đến nay đã thu hút được sự chú ý của nhiều người. Không ít những tờ báo trong nước, trong tỉnh như: Báo Quân đội nhân dân, báo Người Hà Nội, báo Sài Gòn giải phóng, báo Thái Nguyên... đã có những bài báo nghiên cứu xoay quanh những thành công của các nhà thơ nữ Thái Nguyên. Năm 2009, tại Thái Nguyên đã tổ chức *Hội thảo thơ nữ Thái Nguyên đương đại* tổ chức vào ngày 20/10/2009. Tham gia hội thảo đã có nhiều bài viết, bài phê bình của các tác giả: Vũ Đình Toàn, Nguyễn Kiến Thọ, Phạm Văn Vũ, Ma Trường Nguyên... đi vào giới thiệu 1 số tập thơ, bài thơ đánh giá trên phương diện nội dung tư tưởng. Tại đây, có không ít nhận xét giàu tình cảm như: *“Tôi xin phép được nhận định từng nét “duyên” riêng của từng nhà thơ nữ Thái Nguyên...tôi chân thành cảm ơn các nhà thơ nữ Thái Nguyên. Đọc thơ của các chị tôi yêu cuộc đời hơn, bởi họ đẹp quá, đẹp trong tình yêu hạnh phúc, đẹp cả trong nỗi đau. Những nỗi đau trong vắt mà soi vào đó ta bỗng thấy mình muốn sống tốt đẹp hơn. Có thể ví mỗi nhà thơ nữ Thái Nguyên như một ngọn lửa. Và trong thơ, mỗi ngọn lửa ấy đều cháy theo cách của riêng mình”*[42].

Đánh giá về nhà thơ Lưu Thị Bạch Liễu: *“Thơ Lưu Thị Bạch Liễu giàu nữ tính mà cũng đầy cá tính, nhạy cảm và tinh tế trong quan sát và trong liên tưởng và cách biểu đạt hàm xúc, sắc nét. Đây là thơ của một cây bút chắc tay và có ý thức sáng tạo. Người đọc tin rằng nhà thơ nữ trẻ này còn tiếp tục những bước thong dong rộng dài và ngày càng đằm thắm ”* (Trịnh Thanh Sơn – Báo Người Hà Nội)[42].

Khi nói về nữ sĩ Nguyễn Thúy Quỳnh, Nguyễn Kiến Thọ viết: *“Không gian tinh thần trong thơ Nguyễn Thúy Quỳnh như bị ném cứng bởi những lịch lý, không dễ gì tháo gỡ hay vứt bỏ. Cảm giác tù túng châm ngòi cho sự sụp đổ. Thơ Nguyễn Thúy Quỳnh là những mảnh vỡ của trạng thái tinh thần ấy”*(Ấn ức trong đêm thơ Nguyễn Thúy Quỳnh)[42].

Hay nhận xét thơ Vân Trung, Hà Đức Toàn viết trong “Cảm nghĩ riêng khi đọc thơ Trần Thị Vân Trung”: “*Khát khao mà kín đáo, mãnh liệt mà dịu dàng, khổ đau mà lạc quan. Tất cả những cái đó song song đi cùng nhau, hòa trộn vào nhau để tạo ra một chất men vừa đắng, vừa ngọt, chất men Vân Trung*”[42].

Đặc điểm thơ nữ Thái Nguyên cũng không ngoài đặc điểm chung của thơ nữ cả nước đó là rất giàu nữ tính: dịu dàng mà mạnh mẽ, ý thức sâu sắc về giá trị nhân phẩm và nỗi bất hạnh của cá nhân nhưng vẫn giàu nghị lực, bản lĩnh giàu khát vọng và tin yêu. Các tác giả nữ Thái Nguyên không chỉ tạo nên vẻ đẹp riêng của mình mà còn thể hiện tầm nhìn và bóng dáng rất rõ của họ qua ngôn ngữ thơ. Tuy nhiên, việc nghiên cứu về thơ của họ chưa thành hệ thống và chưa có công trình nào đi sâu nghiên cứu về các đặc điểm ngôn ngữ.

Thực hiện đề tài “*Đặc điểm ngôn ngữ thơ nữ Thái Nguyên qua tác phẩm của ba nhà thơ: Lưu Thị Bạch Liễu, Nguyễn Thúy Quỳnh, Trần Thị Vân Trung*”, chúng tôi hi vọng sẽ có những đóng góp mới, bù đắp vào khoảng thiếu hụt đó. Trong khuôn khổ của một luận văn, chúng tôi sẽ cố gắng tìm hiểu và trình bày để làm rõ được nét riêng về phong cách ngôn ngữ của các tác giả nữ Thái Nguyên và bản sắc văn hóa Thái Nguyên thể hiện trong thơ của họ.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng

Đối tượng nghiên cứu của luận văn: Ngôn ngữ thơ của ba nhà thơ nữ Thái Nguyên: Lưu Thị Bạch Liễu (Bạch Liễu), Nguyễn Thúy Quỳnh (Thúy Quỳnh), Trần Thị Vân Trung (Vân Trung).

3.2. Phạm vi

Phạm vi nghiên cứu của luận văn gồm 342 bài thơ của 3 tác giả trong các tập thơ.

- 102 bài của nhà thơ Lưu Thị Bạch Liễu trong 3 tập thơ:
 - *Gọi* (2004)
 - *Cõi tôi* (2007)
 - *Sông Cầu đang chảy đâu đây* (2009)
- 114 bài của nhà thơ Nguyễn Thúy Quỳnh trong 3 tập thơ: